

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MÜZİK DERSLERİNDEKİ YETERSİZLİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Dr. Ayfer Kocabaş

Sınıf Öğretmenliği Bölümü
Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

ÖZET

Cumhuriyet Dönemi'nde 1924-1925 öğretim yılından itibaren Muallim Mektebi ve 1935'lerden başlayarak öğretmen okullarında ilköğretmeni yetiştirme çabalarına 1940 yılında kurulan köy enstitüleri ile hız verilmiş olup, 1970-1971 öğretim yılına kadar 3 yıllık ve 6 aylık ilköğretmen okullarında yetiştirilen ilköğretmenleri 1970-1971 öğretim yılından itibaren 4 yıllık bir programdan yetiştirilmeye çalışılmıştır. 1974-1975 öğretim yılından sonra bazı öğretmen okullarında 2 yıllık enstitüleri açılmış olup 1982'den itibaren eğitim yüksekokulları olarak üniversite bünyesine alınmış, 1989-1990 öğretim yılında bütün ilköğretmenlerinin lisans düzeyinde öğrenim görmeleri uygulamaya konulmuştur.

İlköğretmeni yetiştirme süreci içinde köy enstitüleri ile ilköğretmen okullarındaki bugüne göre çok iyi sayılan müzik eğitimi, müzik ağırlıklı ilköğretmeni modelini oluşturmasına karşın bugün sınıf öğretmenlerinin müziksel niteliklerinin sorgulanarak 1994 İlköğretim Okulları Müzik Dersi Öğretim Programını uygulayabilme koşullarının belirlenmesi gerekmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin müzik derslerindeki yetersizliklerinin ve sürece ilişkin görüşlerinin alındığı bu araştırmanın örneklemini İzmir il merkezinde 33 ilköğretim okulunda çalışmakta olan 350 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak kullanılan anketle elde edilen veriler, frekans, yüzde ve ki-kare analizleriyle çözümlenmiştir.

Elde edilen bulguların yorumlanması sonucunda sınıf öğretmenlerinin müzik derslerinin uygulanması konusunda yeterince bilgi-beceri alışverişinde bulunmadıkları, kendi performanslarını geliştirmek için uygun girişimlerde bulunmadıkları ve müzik dersi uygulamalarında kendileri yeterli görmedikleri ortaya çıkmıştır.

ABSTRACT

In Republic Period, teacher efforts have been accelerated since 1924-1925 Teaching year and from this year until 1982 various changes were made in Primary School Teacher training process. Every primary school teacher has been thrown up from license degree in university since 1989-1990 Teaching year.

Until 1974-1975 teaching year this process had been a model for music laden primary school teacher. But today musical characteristic of primary school teachers school be interrogated. Conditions of applying 1994- Primary School Music Lesson Teaching Curriculum should be determined.

The purpose of the study is to determine competences of classroom teachers in music lessons and to collect their opinions about process. The sample consists of 218 female and 132 male, total 350 classroom teachers. Data were collected through a questionnaire developed by the author herself. Data were analyzed using as frequency, percentage and chi-square analysis.

The results of study indicate that classroom teachers have not dealmusical knowkledge, musical skill and attempt for developing their musical performance and have not find sufficient themselves in music lessons.

GİRİŞ

Cumhuriyet Dönemi'nde 1924-1925 öğretim yılından itibaren Muallim Mektebi ve 1935'lerden başlayarak öğretmen okullarında ilköğretmeni yetiştirme çabalarına 1940 yılında kurulan, köy enstitüleri katılmış olup, 1970-1971 öğretim yılına kadar üç yıllık ve altı yıllık ilköğretim okullarında yetiştirilen ilköğretmenleri 1970-1971 öğretim yılından itibaren dört yıllık bir programdan yetiştirilmeye çalışılmıştır.

1974-1975 öğretim yılından itibaren bazı öğretmen okullarında 2 yıllık eğitim enstitüleri açılmış olup, 1976'da sayıları 50'yi bulan iki yıllık eğitim enstitülerinin sayısı 1981'de yapılan düzenleme ile onyediye indirilmiştir.

Bu, okullar 20 Temmuz 1982'den itibaren Eğitim Yüksekokulları halinde üniversiyte

kapsamına alınmıştır. 1986 Nisan'ından itibaren orta öğretim düzeyinde yetişmiş ilköğretmenlerine Açıköğretim Fakültesi tarafından iki yıl süreli Eğitim Önlisans Programı başlatılmıştır (Akyüz, 1989: 424).

YÖK'ün almış olduğu 23.5.1989 tarih ve 876 sayılı kararla 1989-1990 öğretim yılından itibaren ilköğretmenleri de dahil olmak üzere bütün öğretmenlerin lisans düzeyinde öğrenim görmeleri uygulamaya konulmuş ve ilköğretmeni yetiştiren eğitim yüksekokulları iki yıldan dört yıla çıkartılmıştır.

Bundan başka Cumhuriyet Döneminde ilköğretmeni yetiştirmede farklı yöntemler kullanılmış olup, duyulan gereksinme ile halihazırda ilköğretmenliği sertifika programı birçok eğitim fakültesinde devam etmektedir.

Temel görevi ilköğrencilerinde okulun ve derslerin hedefleri doğrultusunda kalıcı

izli davranış değişikliği meydana getirme sürecinde konu alanı bilgisine, öğretmenlik meslek bilgisine ve kültüre üst düzeyde sahip olması gereken ilkökul öğretmeni 7-11 yaş çocuğunun bilişsel, duyuşsal ve devinişsel olarak bütünsel gelişimsen sorumludur. Bu nedenle ilkökul öğretmenlerinin öğretmenliğe istekli, geçerli ve güvenilir zeka testleri ve üstün yetenekliler arasından ve gerekli kişilik özellikleri olanlar arasından seçilmesi konusunda görüşler ileri sürülmüştür (Türoğlu, 1988: 10).

Sınıf öğretmeni bu nedenle ilkökul düzeyindeki öğrencilerin genel müzik eğitimini gerçekleştirecek nitelikte müzik alanı bilgisine, çalma ve söyleme becerisine müzik öğretimi yöntem ve tekniklerine ilişkin etkinlikleri gerçekleştirecek nitelikte yetiştirilmelidir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Sınıf öğretmenlerinin müzik derslerinin uygulanması konusunda kendilerini ne derece yeterli gördüklerini ortaya konması ile hizmet içi eğitim ve kendi gelişimleri hakkındaki görüşlerinin alınması bu araştırmanın amacını oluşturmuştur.

YÖNTEM

Sınıf öğretmenlerinin müzik derslerindeki yeterliliklerinin ortaya konmasına yönelik bu araştırma durumu, ortaya koymaya yönelik betimsel araştırma türündedir.

Örneklem

Araştırmanın örneklemini 1996-1997 öğretim yılı İzmir İl merkezinde 33 ilkökulda çalışmakta olan 350 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Örneklemi oluşturan öğretmenlerin 218'i bayan, 132'sini erkek öğretmenler oluşturmuştur.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmış olup, anket formunda kişisel bilgilere yönelik sorularla, öğretmenlerin yeniliklerine ilişkin sorulara yer verilmiştir. Sorular çoktan

TABLO – 1

Sınıf Öğretmenlerinin Müzikte Öğretim Yöntem ve Tekniklerinde Hizmet İçi Eğitime İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Evet	312	89.7
Kısmen	20	5.7
Hayır	16	4.6
Toplam	348	100

Tablo-1'de sınıf öğretmenlerinin müzikte öğretim yöntem ve tekniklerinde hizmet içi eğitimi gerekli bulup bulmadıklarına ilişkin görüşleri yer almaktadır. Sınıf öğretmenlerinin 0.90 gibi çok büyük bir çoğunluğu hizmet içi eğitimi gerekli görürlerken 0.06'sı kısmen gerekli olduğunu, 0.05'i hizmet içi eğitimi gerekli görmedikleri yönünde görüş bildirmektedirler.

TABLO – 2

Sınıf Öğretmenlerinin Müzik Derslerinde Bilgi-Beceri

seçmeli evet, kısmen, hayır gibi kaplı uçlu soreulardan oluşmuştur.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada elde edilen verilerin analizinde IBM için SPSS WIN 5.01 paket programı kullanılmıştır. Veriler frekans, yüzde ve ki-kare testi ile çözümlenmiştir. Ki-kare testinde bazı seçenekler birleştirilerek geçerli olanlara yer verilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğretmenlerin 0.62'si bayan olup 0.38'ini erkek öğretmenler oluşturmaktadır. Buna dayanarak bayanların ilkökul öğretmenliğini meslek olarak daha fazla tercih ettiği söylenebilir. Bununla birlikte sınıf öğretmenlerinin 0.34'ü öğretmen okulu, 0.43'ü iki yıllık sınıf öğretmenliği bölümü, 0.04'ü dört yıllık sınıf öğretmenliği, 0.19'u ise herhangi bir yükseköğretim kurumunun mezunudur. Öğretmen okulu ve iki yıllık sınıf öğretmenliği bölümü mezunlarının 0.77 gibi bir oranda olduğu gözönüne alındığında çoğunluğunun ilkökul öğretmeni yetiştiren kurumlardan olduğu söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin 0.22'si 1-10 yıllık hizmet süresine sahip iken 0.78'i 10 yıl ve daha fazla hizmet süresine sahip olmaları araştırmaya katılan öğretmenlerin deneyimli ve müzik derslerindeki yeterliliklerinin farkında oldukları söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin 0.43'ü öğrenim yıllarında müzik dersini, 0.15'i okul müziği dersini, 0.12'si müzik öğretimi, 0.18'i müzik, okul müziği ve müzik öğretimi dersini aldığını, 0.12'si ise müzikle ilgili olarak hiçbir ders almadıklarını belirtmektedirler. Öğretmenlerin 0.12'sinin müzik öğretimi dersini almış olduklarını 0.88'inin ise müzik öğretimini almadıkları gözönüne alındığında çok büyük bir öğretmen kesiminin müziğin öğretimi konusunda yöntem ve teknikleri öğrenmediği ve kullanamadığı dolayısıyla etkili müzik dersi uygulayamadıkları düşünülebilir.

Sınıf öğretmenlerinden müzikte öğretim yöntem ve tekniklerinde hizmet içi eğitimi gerekli görenlerinin oranının diğer görüşlerin oranından çok fazla olduğu gözönüne alındığında sınıf öğretmenlerinin kendilerini müziğin öğretimi konusunda yetersiz gördükleri hizmet içi eğitime olumlu baktıkları söylenebilir.

Alışverişinde Bulunup Bulunmadıklarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Evet	74	21.4
Kısmen	126	36.4
Hayır	146	42.4
Toplam	346	100

Tablo-2’de sınıf öğretmenlerinin müzik derslerinin uygulanması konusunda müzik öğretmenleri ve bu konudaki uzman kişilerle bilgi-beceri alışverişinde bulunup bulunmadığına ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Müziğe ilişkin bilgi ve beceri alışverişinde bulunanların oranı 0.36, bilgi ve beceri alışverişinde bulunmayanların oranı ise 0.42’dir. kısmen bilgi ve

beceri alışverişinde bulunanların oranı ile hiç bilgi ve beceri alışverişinde bulunmayanların toplam oranının 0.78 olduğu gözönüne alındığında sınıf öğretmenlerinin büyük bir çoğunlukla müzik dersi uygulamalarında kendilerini geliştirmek için bilgi ve beceri alışverişinde bulunmadıkları ortaya çıkmaktadır.

TABLO – 3

Sınıf Öğretmenlerinin Kendi Performanslarını Düşünme ve Geliştirmelerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Evet	78	22.4
Kısmen	150	43.1
Hayır	120	34.5
Toplam	348	100

Tablo-3’de sınıf öğretmenlerinin 0.22’sinin kendi performanslarını düşünme ve geliştirmek için uygun girişimlerde bulduklarını göstermekte, öğretmenlerin 0.43’ünün ise kesmen gerekli girişimlerde bulduklarını göstermektedir. Bununla birlikte müzik dersi için kendi performansları için uygun girişimlerde bulunmayanların oranı ise 0.35’dir.

TABLO – 4

Sınıf Öğretmenlerinin Dağarcıklarını Geliştirmek İçin Gereksinme Duydukları Etkinliklere İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Deşifre etmeyi öğrenmek	102	29.5
Kasetlerden şarkı öğrenmek	153	44.2
Bir müzik öğretmeninden öğrenmek	91	26.3
Toplam	346	100

Tablo-4 sınıf öğretmenlerinin 0.30’unun dağarcıklarını geliştirmek için bilmedikleri bir şarkıyı deşifre etmeyi öğrenmek istediklerini, 0.44’ünün kaset, kaset-çalar, T.V., video kasetlerinden kulaktan şarkı öğrenmeyi istediklerini 0.262sının ise bir müzik öğretmeninden yeni okul şarkıları öğrenmeye çalıştıklarını göstermektedir.

TABLO – 5

Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet Süreleri ile Okul Müziği Dağarcığını Geliştirmek İçin En Çok Gereksinme Duydukları Etkinliklere İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	Deşifreyi Öğrenmek		Kasetten Öğrenmek		Müzik Öğretmeninden Öğrenmek		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Hizmet Süresi 20 yıldan az olanlar	64	32.7	69	45.2	43	47.3	176	50.9
Hizmet Süresi 20 yıldan yukarı olanlar	38	37.3	84	54.9	48	52.7	170	49.1
Toplam	102	100	153	100	91	100	346	100

Kasetleri dinleyerek kulaktan şarkı öğrenmek isteyen öğretmenlerin oranı gözönüne alındığından, sınıf öğretmenlerinin bu konuda fazla çaba harcamadan gereksinimlerini karşılama yollarına başvurdukları düşünülebilir.

Tablo-5 sınıf öğretmenlerinin hizmet sürelerinin yirmi yıldan az ya da çok olmaları ile okul müziği dağılımını geliştirmek için en uygun gereksinme duydukları etkinliklerin arasındaki ki-kare analizini göstermektedir. Yapılan analizde yirmi yıllık hizmet süresinden az ya da çok olan öğretmenlerle, öğretmenlerin deşifre yapmayı öğrenmek, kasetlerden öğrenmek ve müzik öğretmeninden

öğrenmek isteyen öğretmen görüşleri arasında anlamlı farklılık çıkmaktadır. (Sd=8, P<0.04, $\chi^2=15.85$)

Bu farklılığın hizmet süresi yirmi yıldan az olan öğretmenlerin deşifre etmeyi öğrenmek istemesinden kaynaklandığından dolayı ileri geldiği söylenebilir.

TABLO – 6
Sınıf Öğretmenlerinin Müzik Derslerini Müzik Öğretmeni Danışmanlığında Uygulamalarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Evet	306	89.0
Kısmen	25	7.2
Hayır	13	3.8
Toplam	344	100

Tablo-6 Sınıf öğretmenlerinin 0.89'unun müzik dersini bir müzik öğretmeni danışmanlığında uygulaması gerektiği 0.07'sinin müzik dersinin bazen müzik öğretmeni danışmanlığında uygulanması gerektiği 0.04'ü ise müzik öğretmeni danışmanlığına gerek duymadıkları yönündeki görüşlerini belirtmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin müzik dersini müzik öğretmeni danışmanlığında uygulanması gerektiği yönündeki görüşlerinin 0.89 gibi oldukça büyük bir oranda olmasının müzik dersinin özel alan bilgisi ve beceri gerektirmesinden dolayı ileri geldiği düşünülebilir.

TABLO – 7
Sınıf Öğretmenlerinin Müzik Derslerini Müzik Öğretmenin Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Evet	317	90.6
Kısmen	28	8.0
Hayır	5	1.4
Toplam	350	100

Tablo-7 Sınıf öğretmenlerinin müzik dersini müzik öğretmenin uygulamasını isteyenlerin oranının 0.91 bazen müzik öğretmenlerinin uygulamasını isteyen sınıf öğretmenlerinin oranını 0.08, müzik öğretmeni tarafından uygulanmasını istemeyen sınıf öğretmenlerinin oranını 0.01 olarak göstermektedir.

Müzik derslerinin müzik öğretmeni tarafından uygulanmasının daha verimli olacağı yönünde görüş bildiren öğretmenlerin 0.91 gibi çok büyük bir oranda olması Tablo-6'daki bulgularla da desteklenmektedir.

TABLO – 8
Sınıf Öğretmenlerinin Müzik Dersinde Kendi Yeterliliklerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Evet	14	4.0
Kısmen	101	29.1
Hayır	232	66.9
Toplam	347	100

Tablo-8 sınıf öğretmenlerinin müzik dersinde kendilerini yeterli olarak görenlerin oranını 0.04, kendilerini kısmen yeterli görenlerin oranını 0.29, kendilerini hiç yeterli görmeyenlerin oranını 0.67 olarak göstermektedir.

eğitimden geçmemelerinden kaynaklandığı aklı gelmektedir.

Müzik dersinde kendilerini yeterli görmeyenlerin 0.67 gibi fazla bir oranda olmasının öğretmenlerin müzik alanı ve müzik öğretimi konusundaki eksikliklerinden ve hizmet içi

TABLO – 9

Sınıf Öğretmenlerinin Müzik Derslerinde Denetlenip Denetlenmediğine İlişin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Evet	8337	2.3
Hayır		97.7
Toplam	345	100

Tablo-9 Sınıf öğretmenlerinin 0.02'sinin müzik müfettişleri tarafından denetlendiğini 0.98'inin ise müzik müfettişleri tarafından denetlenmediğini belirtmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin 0.98 oranında tamamına yakın kısmının müzik derslerinde müzik müfettişi tarafından denetlenmesi, sınıf öğretmenlerine müzik öğretimi konusunda yeterli rehberliğin yapılmadığını ortaya koymaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sınıf öğretmenliği genellikle bayanların tercih ettiği bir meslek olup halen çalışmakta olan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun öğretmen okulu ve iki yıllık sınıf öğretmenliği bölümü çıkışlılar oluşturmaktadır. Sınıf öğretmenleri öğrenim yıllarında müzik dersini almakla birlikte müzik öğretimi konusunda kendilerini yeterli görmemekte ve müzikle öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin hizmet içi eğitimi gerekli görmektedirler. Bunun yanı sıra sınıf öğretmenlerinin müzik müfettişleri tarafından denetlenmemesi sonucunda yeterli rehberlik de yapılmamaktadır. Dolayısıyla müzik dersinin öğretimi konusunda kendileri de dönüt alamamaktadırlar.

Sınıf öğretmenleri müzik derslerinde kendiliğinden yeterli bilgi ve beceri alışverişinde bulunmamakta, kendi müzikal performanslarını düşünme ve geliştirme için uygun girişimlerde bulunmamaktadırlar. Kendi dağarcıklarını geliştirmek için müziğin çözümlenmesi anlamına gelen deşifre etmeyi öğrenmeyi ve kasetten şarkı öğrenmeyi daha fazla öğrenmek istemektedirler.

Bununla birlikte müzik dersinin müzik öğretmeni danışmanlığı ya da müzik öğretmeni tarafından uygulanması yönünde görüş bildirerek kendilerini müzik öğretimi için yetersiz görmektedirler.

Bu görüşlerin sonucunda bilişsel, duyuşsal ve devinışsel bakımlardan üst stratejiler gerektiren müzik dersinin öğrencilerin gelişimine yeterli katkıda bulunmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle şu öneriler geliştirilmiştir.

1. Sınıf öğretmenleri müzik öğretimi konusunda belli dönemlerde hizmet içi eğitimden geçirilerek YÖK-DÜNYA BANKASI işbirliği ile hazırlanan proje çerçevesinde müzik öğretimi yöntem ve teknikleri ile etkinlikleri konusunda eğitilmelidirler.

2. Sınıf öğretmenleri mutlaka müzik müfettişleri tarafından denetlenerek yeterli rehberlik yapılmalıdır.

3. Sınıf öğretmenleri diğer derslerle birlikte sınıfın müzik öğretmeni olarak yetiştirilmeli en az bir çalgıyı çok iyi derecede kullanma becerisi gösterebilmelidir.

4. Sınıf öğretmenleri müzikte öğrenmeyi öğrenme anlamına da gelen “deşifre etme”yi çok iyi düzeyde gerçekleştirecek şekilde yetiştirilmelidir.

5. Sınıf öğretmenleri müzik derslerini kendi kendilerini yönlendirecek ve geliştirebilecek nitelikte araştırmacı bir yaklaşımla uygulamalıdır.

6. Müziği öğrenen ve öğreten sınıf öğretmenlerinin müzik öğretimi konusunda kendilerine güvenleri artacak ve kendilerini yetersiz görmeyeceklerdir.

KAYNAKLAR

AKYÜZ, Yahya (1989). Türk Eğitim Tarihi Ankara Üniversitesi Basımevi, s.424.

TÜROĞLU, Adil (1988). Eğitim Yüksekokulları Program Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar Adana; Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları. No:1. s.10

TED (1990). Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Öğretimi ve Sorunları (Editör: Dr. Ferhan Oğuzkan) Ankara: Set Ofset Matbaacılık. S.242.